№ 128 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 17

1909
ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ».
Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնները ընդունվում է ամեն ժամ.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպեկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ
(37-ՐԴ ՏԱՐԻ)

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

12 ամս. 10 ռուբ., 11 ամս. 10 ր., 10 ամս. 9 ր., 9 ամս. 8 ր., 7 և 6 ամս. 6 ր., 5 ամս. 5 ր., 4 ամս. 4 ր., 3 ամս. 3 ր., 2 ամս. 2 ր., 1 ամս. 80 կ. և առաքման ծախք՝ 20 կ.: Ամերիկա տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա 30 ֆրանկ, Պարսկաստան 10 րուբլի, Թիւրքիա 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մօսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршалковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ
Արիստակէս արքեպիսկոպոս ՍԵԴՐԱԿԵԱՆԻ
մահարձանի և երկերի հրատարակութեան համար կազմված Մասնաժողովը յայտնում է ի գիտութիւն Թիֆլիսի հայ հասարակութեան, եկեղեցական-կրթական հաստատութիւնների և անձանց, որոնք յարգում են հանգուցեալի յիշատակը, որ
հինգշաբթի, յունիսի 18-ին, Թարգմանչաց տօնի օրը
կայանալու է հանգուցեալի գերեզմանի վրա դրված ՄԱՀԱՐՁԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ, Վանքի եկեղեցու բակում, ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՄԲ ՆՈՐԻՆ ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԱՏԹԷՈՍ II-Ի:
Վանքի մայր եկեղեցում, պատարագից յետոյ, ժամը 12-ին կը կատարվի հանդիսաւոր հոգեհանգիստ, որից յետոյ Նորին Վեհափառութեան ձեռքով տեղի կունենայ մահարձանի բացումը:
563. 2—1

Ուրբաթ, յունիսի 19-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին
Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան դահլիճում
(Արասաբաղսկի հրապարակ)
Նշանակված է
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ
Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան
Օրակարգի հարցեր.
1) Զեկուցում վարչութեան գործունէութեան և դրամական հաշւի 1908/9 սէզօնի և նրանց քննութիւնը ու հաստատութիւնը.
2) Զեկուցում վերստուգիչ յանձնաժողովի.
3) Քննութիւն ու հաստատութիւն 1909/10 սէզօնի նախահաշւի.
4) «Հայ չքաւոր դերասաններին ու նրանց ընտանիքներին նպաստելու ֆօնդ» համաձայն Բագուից ստացված մի գրութեան ու 683 ր. 50 կ. գումարի.
5) Ընտրութիւն վարչութեան երեք փոխ-անդամի և վերստուգիչ յանձնաժողովի երեք անդամի:
Ծանօթ.—Մայիս 5-ին նշանակված ժողովը չը կայացաւ՝ ներկայ անդամների սակաւաթիւ լինելու պատճառով. երկրորդ ժողովը կը կայանայ՝ որքան և լինի ներկայ անդամների թիւը:
(չ. ու.) (առ.) 558. 2—1

Մանուֆակտուրային առևտուր ունեցող պ. պ. վաճառականների ուշադրութեան:
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ (Մանթաշեան շարքեր) ԲԱՑՎԱԾ Է
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ
Ե. Ի. ԵՒ Կ. ԽԱԼԱԹԵԱՆՆԵՐԻ,
ուր բոլոր մանուֆակտուրավաճառները շատ ձեռնտու պայմաններով և գներով կարող են ձեռք բերել ամեն տեսակ մանուֆակտուրային ապրանքներ: Թիֆլիսի յիշեալ բաժանմունքը ունի մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի ապրանքներ:
Պատուէրները կատարվում են ճիշտ և ժամանակին:
(17, 21, 23, 25, 28) (առ.) 562. 5—1

Ներսիսեան Հայոց Հոգեւոր Դպրանոցի Հոգաբարձութիւնը
սրանով յայտարարում է նախ՝ որ հարկաւոր է մաթեմատիկական առարկաների համար ուսուցիչ, որն աւանդելու է 1909/10 ուսումնական տարում 25 դաս—թւաբանութիւն, հանրահաշիւ, երկրաչափութիւն և եռանկիւնաչափութիւն, և երկրորդ՝ երաժշտութեան և խմբական երգեցողութեան համար ուսուցիչ, որ աւանդելու է 20 դաս և ղեկավարելու է դպրոցիս երգեցիկ խումբը:
Ըստ ընդունված նորմայի՝ առաջին 12 դասերի համար դասագինը 70 րուբլի է, իսկ մնացած դասերի համար՝ 60 րուբլի: Ցանկացողները պէտք է դիմեն հոգաբարձութեան մինչև յունիսի 25-ը:
(ու. չ. ե.) (ա.) 549. 3—3

ՓՈՐՁԵՑԷՔ
Ստերիլիզացիայի ենթարկված
ԻԴԵԱԼԻ ՍԵՐԸ
ՐՕԶԵՆՏՕՎԼ
առանց բացիլների, սուրճի և թէյի համար. չէ փչանում. միանգամայն առողջապահական:
ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ
(չ. շ.) (П. 74440) առ. 456. 9—9

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Չորեքշաբթի, յունիսի 17-ին պ. պ. անդամների և կանդիդատների երեխաների համար, Ե. Գ. Սալամբէկեանի ղեկավարութեամբ, երեկոյեան ժամը 6-ից մինչև 9-ը տեղի կունենայ
ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
Մուտքի վճարն է 10 կոպ.:
Երեկոյթին կը նուագէ երաժշտական խումբը: Խնդրվում է այն անձերին, որոնք պէտք է առաջնորդեն երեխաներին, ներկայացնել կօտր-մարկա:
Տոմսակները վաճառվում են Ժողովարանի շվէյցարի մօտ:
(կ. չ.) (առ.) 553. 2—2

ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԻ ✦ ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿ ✦ ԿԻՍԼՕՎՕԴՍԿ
ԲԺԻՇԿ
ԱՐԱՄ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ
Մօսկվայի Կայսերական Համալս. կանանց հիւ. կլինիկայի ասիստենտ:
Կանանց հիւանդութիւններ և մանկաբարձութիւն:
Հասցէն և ընդունելութեան ժամերի մասին տեղեկանալ «Պրովալի» գրասենեակից կամ «Пятигорское Эхо» լրագրից:
(չ. կ.) (առ.) 463. 10—9

Կանանց I հիւանդանոց
Ծննդաբերական բաժանմունքով:
Բէբուտովսկայա փող. 58, տէլէֆօն 230.
Բաց է ամբողջ տարին: Ամառը բժ. Մ. Գ. ՄԿՐՏՉԵԱՆՑԸ մնում է հիւանդանոցում:
(չ. կ.) (առ.) 462. 10—9

ԴԵՐՁԱԿ
Ընդունում է պատուէրներ
Եկեղեցական և հոգևորական զգեստների:
Միջին փողոց, Չիթախօվի քարվանսարա, № 33. Յովհաննէս Մալխասեան:
(չ. կ.) (առ.) 559. 2—1

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

II

Հոգացողութեան հերթական խնդիր է էջմիածնի համար կալուածական խնդիրը:

Էջմիածնապատկան հողերը, որոնք ներկայումս շատ քիչ օգուտ են տալիս էջմիածնին, իսկ երբեմն պահանջում են նաև գումարներ իրանց եկամուտի բացը ծածկելու համար, կարող էին դառնալ արդիւնաբեր, եթէ կառավարվէին և շահագործվէին խելացի կերպով:

Մենք նորերս առիթ ունեցանք խօսելու էջմիածնի շուրջ գանվող հողերի ոռոգման մասին: Հայ Գիւղատնտեսական Ընկերութեան վերջին ընդհանուր ժողովի նիստը նուիրված էր այդ խնդրի քննութեան և ուսումնասիրութեան: Պարզվեց, որ էջմիածնի մերձաւոր հողերի ոռոգման խնդրի լուծման համար արդէն ժողոված են բաւականաչափ նիւթեր և կարելի է ընթացք տալ նրան գործնականապէս:

Արդարև՝ էջմիածնի և Երևանի շրջակայքում արած փորձերը և դիտողութիւնները պարզել են, որ ոռոգման համար ջուր բարձրացնելու ամենայարմար ոյժը պէտք է համարել էլէքտրականը և որ այդ ոյժի ստացման համար կայ հնարաւորութիւն մերձաւոր շրջանում:

Այդ մէկ: Միւս կողմից յայտնի է, որ Բագուի հայերի մի հոգատար համախմբում նախաձեռնել է ապահովելու այն ծախքերը, որոնք կը պահանջվեն ոռոգման խոշոր ձեռնարկութիւնը իրագործելու համար:

Միևնոյն ժամանակ մասնագէտները հաւաստիացնում են, որ եթէ այժմեանից ձեռնարկվէին նախապատրաստական գործողութիւնները, մենք կունենայինք ոռոգման սկզբնաւորութիւնը արդէն մի տարուց յետոյ, իսկ ամբողջ կազմակերպութիւնը երկու տարվայ ընթացքում ապահովաբար:

Էջմիածնին կից գտնվող հողերից կարելի էր ոռոգել մինչև 1500 և 2000 դեսեատին հող, բայց եթէ ընդունենք, որ ոռոգումը պէտք է առայժմ Ջրարբի դարձնի միայն 1000 դեսեատին հող, մենք կը տեսնենք, որ այդ տարածութիւնն էլ արդէն տասնեակ հազար րուբլիներ կը մտցնի էջմիածնի դրամարկղի մէջ:

Յիրաւի, եթէ հեշտութեան համար սահմանվի, որ Ջրարբի հողերը կապալով տրվեն շրջակայ գիւղացիներին տեղական գների և պայմանների համաձայն, կը տեսնենք, որ իւրաքանչիւր դեսեատինը կը բերէ առաջին տարիները 10—20, յետագայ տարիները 30—40 և աւելի րուբլի, իսկ ամբողջ տարածութիւնը տասնեակ հազարների հասնող պատկառելի գումարներ, իբրև տարեկան զուտ արդիւնք:

Էջմիածնի վրա պարտաւորութիւն կայ ամեն ջանք թափել արագացնելու ոռոգման հարցը և ընթացք տալու մի գործի, որ վաղուց սպասում է իր իրագործութեան:

Ոռոգման խնդիրը հերթական է և նրա լուծման ամեն մի յետաձգումը խլում է մեզնից աւելորդ տարիներ:

Գոնէ այժմ նա չը յետաձգվէր:

Ոռոգման խնդիրը միայն մէկն է այն խնդիրներից, որոնք վերաբերում են կալուածական բարեկարգութեան խոշոր ծրագրին: Մենք նրան առաջ բերինք ինչպէս մերձաւոր խոշոր հերթական խնդիր, որի լուծումը կարող է գեղեցիկ սկիզբ լինել իբրև կալուածական բարեկարգութեան մի լուրջ կուլտուրական և արդիւնաւէտ ձեռնարկութիւն:

Ա. Քալանթար

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Լօնդօն, 15 յունիսի

Րէյտէրին հեռագրում են Թէհրանից յունիսի 13-ից, որ յունիսի 14-ին բրիտանական և ռուս հաւատարմատարները Կումի իրանց գեներալ-հիւպատոսների միջոցով բանակցեցին սարդարամի հետ: Պարզվեց, որ բախտիարների հանդէս գալը չափազանց անտեղի է, որովհետև խանգարում է սահմանադրութիւնը վերականգնելուն: Հաղորդում են, որ սարդարամը յայտնել է, որ մինչև մէջլիսի նիստի սկիզբը կը մնայ Կումի մէջ:

Մինչ յուզմունքը շահի կողմնակիցների մէջ աճում է. ասում են, որ նրանցից շատերն արդէն խնդրել են թոյլ տալ ապաստանել միսիաներում:

Սաադ-ուդ-Դովլէն շահի ցանկութեամբ յետ վերցրեց իր հրաժարականի խնդրագիրը:

Ջինւորական մինիստրը, «Թայմսի» տեղեկութիւնների համաձայն, Մէջէդումն է, ուր լիակատար անկարգութիւններ են:

Ուրբաթ օրը կէսից յետոյ նահանգապետը հրաժարական տուեց և թագնվեց ռուսաց հիւպատոսարանում. այժմ գտնվում է մի տան մէջ, որ պաշտպանում են կօզակները և հնդիկ սօվարները: (Հ. Գ.)

Թէհրան, 15 յունիսի

Ազիմ-ուլ-Մուլքի կուսակցութիւնը դիմեց շահին պահանջելով Սաադ-ուդ-Դովլէի և կաբինէտի հրաժարականը, որ թելադրված է օտարազգի միսիաներից, պահանջելով կաբինէտը կազմել իր միջավայրից իր դիկտատօրական լիազօրութիւններով:

Շարժումը ընդունում է խիստ ազգային բնաւորութիւն:

Սալթանաբադի շրջակայքը այժմ ամայի է. ազգաբնակութիւնը այնտեղից փախել է:

Սաադ-ուդ-Դովլէն, հակառակ անհաբեկված մինիստրների կարծիքի, պնդեց, որ ժամ առաջ ընտրողական օրէնքը տպագրվի: (Հ. Գ.)

Թէհրան, 15 յունիսի

Կումի մէջ հիւպատոսների և Ասադ սարդարի բանակցութիւնները մնում են անհետևանք: Բախտիարների պահանջները մութ են և անորոշ:

Սիփէհդարը նախազգուշացրեց կառավարութեան, որ այսօր Ղազվինի ֆէդայիները մօտենում են Եանչիլմակին:

Մազանդարանից փոքրիկ զօրախմբով գալիս է սարդար Մօհէդդէմը, որ սիփէհդարի համախոհներիցն է:

Ազիզ-ուլ-Միւլք և Անա-ուդ-Դովլէ պրինցները ժողովում են իրանց համախոհներին, մտադրվելով գրաւել Բահարիստանը և Սպալարի մզկիթը և այդտեղից պահանջել շահի գահընկէցութիւնը:

Մինչև այժմ իր պաշտօնում մնացած Սաադ-ուդ-Դովլէն բոլորովին անզօր է:

Սիփէհդարը երկու զօրամաս ուղարկեց Եանչիլմակ-Ղշլաղը:

Հակառակ շահի արգելքի, Ազիզ-ուլ-Միւլքի կօմիտէտը շարունակում է նիստեր գումարել ազգաբնակութիւնը գրգռելու նպատակով:

Ղազվինի նացիօնալիստները Կումի զօրամասի հետ կապ են հաստատել: (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տուլգարն, 15 յունիսի

Առաւօտեան ժամը 11-ին Նոցին Մեծութիւնները Օգոստափառ Երեխաներով «Շտանդարտ» զբօսանաւով տեղս ժամանեցին: Արքայական ընտանիքը աւտօմօբիլով Երէկ Երեկոյեան գնաց Տուլգարն բերդը: Ժամը 12-ի սկզբին շվէդական թագաւորը ռուս ծովակալի զգեստով եկաւ «Շտանդարտ» Բարձր Հիւրերին ողջունելու համար: Յետոյ Կայսրը շվէդական ծովապետութեան զգեստով, շվէդական Թագաւորը, Թագուհի Կայսրուհին, Մեծ Իշխանուհիներ Օլգան և Տատիանան շքախմբի ուղեկցութեամբ ափ իջան, ուր ընդունվեցին Թագաւորական ընտանիքից և պատւաւոր պահակախմբից: (Հ. Գ.)

Տուլգարն, 15 յունիսի

Ափ իջնելով՝ Նոցին Կայսերական Մեծութիւնները անցան պատւաւոր պահակախմբի միջով երաժշտախմբի նուագածութեամբ: Ապա Նոցին Մեծութիւնները և Մեծ Իշխանուհիները կառքերով գնացին Տուլգարն բերդը՝ Թագաւորի ամառային պաշտօնատեղին: Ժամը 12 և 30 րոպէին բերդի մէջ կայացաւ նախաճաշ: (Հ. Գ.)

Տուլգարն, 15 յունիսի

Ժամը 5-ին բերդում թէյ տրվեց, ժամը 7-ին կայացաւ ճաշ: Ճաշից յետոյ Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհին, շվէդական Թագաւորը, Թագուհին և ընտանիքի միւս անդամները բերդից կառքերով գնացին նաւամատոյցը, որտեղից անցան «Շտանդարտի» վրա: Նոցին արքայական մեծութիւնները, մնաս բարև ասելով Թագաւոր Կայսրին և Կայսրուհուն, վերադարձան կրկին բերդը: (Հ. Գ.)

Պարիզ, 15 յունիսի

Ցալէրէին Դօֆինի մօտերը անյայտ մարդիկ ռումբ նետեցին: Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 10 հոգու: Ամբոխը ծեծեց ցուցարարներին: (Հ. Գ.)

Լօնդօն, 15 յունիսի

Համայնքների պալատ: Կարլէյլը հարցրեց գեներալ-դատախազին, թէ ուշադրութիւն դարձրել է նա լրագիրներից մէկում Կայսրի Անգլիա այցելելու առիթով երևցած յօդուածի վրա, և ինչպիսի քայլեր են անվելու: Գեներալ-դատախազը պատասխանեց, որ տեսել է յօդուածները. նրանք չափազանց անգոսնելի բնաւորութեան են, սակայն Նորին Մեծութեան առաջիկայ գալուստը նկատի առնելով կառավարութիւնը չէ կարծում՝ թէ այստեղ նպատակայարմար կամ անհրաժեշտ լինի, առանձնապէս այժմ, որևէ տեղեկութիւն հաղորդել նրա մտադրութիւնների մասին այն անձանց վերաբերութեամբ, որոնք պատասխանատու են այդ յօդուածների համար: (Հ. Գ.)

Բեռլին, 15 յունիսի

Բիւրօյին հեռագրում են Ստոկհօլմից.

«Դագէնսնիւհէտէր» հետևեալ մանրամասնութիւններն է հաղորդում գեներալ-մայոր Բէկմանի սպանութեան առիթով: Մի քանի օֆիցերներ, ի թիւս որոց Բէկմանը և հրամանատար Դայլգրէմ, մի քանի տիկինների հետ ժամը 12-ից յետոյ անցան Կարլոս XII-ի շուկայով: Յանկարծ ամբոխի միջից դուրս թռաւ բանւորի վերարկու հագած մէկը, մի քանի անգամ կրակեց ատրճանակից, որով գնդակներից մինը կպաւ Բէկմանի մէջքին, իսկ միւսը, որ ուղղված էր Դայլգրէմին, վիրաւորեց բժիշկ Լէվանտէնին: Անմիջապէս յետոյ մարդասպանը երկու գնդակով վերջ տուեց իր կեանքին: Ոստիկանութեան տեղեկութեան համաձայն, նա բանւոր Վանգն է: Նրա մօտ գտնվեց մի ծրար «Բրանտ» լրագրի համարներով: Կարծում են, որ նա լրագրավաճառ էր: Լէվանտէնի կեանքին վտանգ չէ սպառնում»: (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 15 յունիսի

Էլէքտրաքարշի երթևեկութիւնը բոլորովին դադարեց: Գործադուլ արին վատմանները և կօնդուկտօրները: Էլէքտրաքարշի ընկերութեան վերատեսուչը յայտարարեց, որ երթևեկութիւնը կը վերսկսվի այսօր և եթ, եթէ գտնվեն բաւականաչափ մարդիկ ծառայողներին փոխարինելու համար: Երկիւղ կայ անկարգութիւնների: (Հ. Գ.)

Վիլնօ, 15 յունիսի

Բանտում չորս աքսորականներ զինաթափ արին և սպանեցին վերակացուին, ձեռք ձգելով բանալիները՝ ազատեցին եօթ բանտարկեալների և վազեցին դէպի բակը։ Վրա հասած վերակացուների հետ սկսված կռւում սպանվեցին վեց մարդ։ Յետագայ հետապնդման ժամանակ դրսում վիրաւորվեց մի վերակացու, բանտարկեալներից սպանվեցին չորսը. մի վիրաւորված բանտարկեալ որոնվում է։ Դէպքի տեղն եկան նահանգապետը, դատախազը և քննիչ իշխանութիւնը։ Քննութիւն է կատարվում։ (Հ. Գ.)

—

Երիտասարդ-Թիւրքերի պարլամենտ մտցրած այն օրինագիծը, որով մինիստրների օգնականներին տրվում է վճռական ձայն մինիստրութեան ամբողջ կազմի խորհրդի ժամանակ, կրկին հաւանութիւն չը գտաւ պարլամենտի անդամների կողմից։ Օրինագիծը թէ առաջին և թէ երկրորդ ընթերցումների ժամանակ չը ստացաւ ձայների 2/3-ը, ինչպէս պահանջում է օրէնքը։ Երկրորդ մերժման ժամանակ պակասում էր միայն մէկ ձայն։ Մինիստրութեան կազմից ոչ ոք չէր եկել նիստին և «Միութիւն և Առաջադիմութիւն» կօմիտէի բերան լրագիրները այս առիթով խիստ յարձակվում են մինիստրների վրա, որոնք առանց յարգելի պատճառների չէին եկել նիստին, իրանց հոգու խորքում չը համակրելով օրինագծը։ Մինչդեռ կօմիտէն, իր շահերի տեսակէտից, մեծ նշանակութիւն է տալիս օրինագծին։ Առաւել յարձակվում են ներքին գործերի մինիստր Ֆէրիդ փաշայի վրա։ Կ. Պօլսում այժմ հաւատացած են, որ կօմիտէն կը գործադրէ իր բոլոր ոյժը, որպէսզի տապալէ մինիստրութիւնը, իսկ միւս կողմից, գեներալիսսիմուս Շէվքէթ փաշան, որի իշխանութիւնն այժմ շատ մեծ է, հազիւ թէ թոյլ տայ կաբինէտի տապալումը. աւելի շուտ նա կը պահանջէ պարլամենտի արձակումը՝ նոր պարլամենտ գումարելու համար։ Այդպիսով Շէվքէթ փաշայի և կօմիտէի միջև եղած հակառակութիւնը, որ մի ժամանակ հեռացված էր թւում, կրկին ստանում է սուր կերպարանք։ («Рус. Вѣд.»)

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, 11 յունիսի

Թիւրքաց զօրքը, Թիւրք-պարսկական վիճելի սահմանաշրջանները տիրապետելուց յետոյ, աւելորդ չէ համարել, շատ անգամ, իր օրինական տիրապետութիւնների սահմաններին կից գտնվող պարսկական գիւղերի ու գաւառակների գործերին եւ խառնվել, երբեմն ի նպաստ ժողովրդի, երբեմն՝ հակառակը։

Սուլդուզ գաւառակի ժողովուրդը, որ բաղկացած է զանազան ազգութիւններից, մեծ մասամբ քիւրդերից, թիւրքերից, ապա հայերից, ասօրիներից և հրէաներից, օգտվելով Թիւրքերի ներկայութիւնից՝ մի տարի առաջ կարողանում է միութիւն կազմել տարբեր ազգութիւնների մէջ և 11 կէտերից կազմված մի միահամուռ առաջարկ ներկայացնել գիւղատէր աղաներին, որով պահանջվում էր վերացնել կեղեքիչ կարգերը և հնարաւորութիւն տալ գիւղացիութեանը համեմատական ազատութիւն վայելել։ Թիւրքական IV զօրաբանակը, որը բաղկացած է լինում գլխաւորապէս առաջադէմ և ազատամիտ տարրերից յանձին իր հրամանատարների, աջակցում է գիւղացիութեանը, որով անցնում է հպատակ ժողովուրդների առաջարկը՝ ի վնաս զարաւոր կեղեքիչ-տիրապետող աղաների, որոնք ակամայից ստիպված էին համակերպել, նկատի ունենալով ճնշիչ հանգամանքները։ Սուլդուզի Նազադէ գիւղի ուսուցիչ-սարկաւագը, որ վերջերս գտնվում էր Թաւրիզում և որը կրկին վերադարձաւ իր պաշտօնատեղին առաջնորդարանի նոր հրահանգներով, խիստ կասկածանքով էր վերաբերվում գիւղացիների ժամանակաւոր աջողութեանը և մտատանջվում ապագայի հեռանկարից, երբ իմացաւ, որ IV զօրաբանակին փոխարինել է VI-ը։

Տարաբաղդաբար սարկաւագ-ուսուցչի կասկածները այսօր իրականութեան աստիճանները թեակոխած ենք տեսնում։

Ուրմիի շրջանի այցելու հօվիւ Գէորգ ծ. վարդապետը, որ մի քանի ամիսներից ի վեր գտնվում էր վերոյիշեալ Նազադէ գիւղում, երեք օր առաջ գալով Միանդաբ գիւղաքաղաքը՝ հեռագրում է տեղիս առաջնորդարանին հետեւեալը. «VI զօրաբանակը ժամանեց Սուլդուզ. Իզզէթ-բէյը Ուշնիի աղաների հետ ներկայացաւ միրալային և առաջարկեց վերացնել 11 յօդուածներից բաղկացած կանոնները. առաջարկը իրագործված է. բանտարկված են չորս ազգութիւնների ներկայացուցիչները. IV զօրաբանակը բողոքում է (?). հիւպատոսի միջնորդութիւնն ենք խնդրում երկու հազար հոգի ընդհանուր ազգաբնակութեան կողմից՝ VI բանակի հեռանալու մասին և խնդրում ենք դիմել կառավարութեանը արդարութիւնը վերականգնելու համար»։

Հեռագրական վարչական անկանօնութիւնների պատճառով՝ բոլորովին պարզ չէ հեռագրի բովանդակութիւնը։ Թեմ. առաջնորդը հեռագիրը առաջնորդարանի քարտուղարի միջոցով ուղարկեց Թիւրքաց հիւպատոսարան, խնդրելով պատշաճը անօրինել։ Որովհետև հիւպատոսը գտնվում է ամարանոցում, օգնականը խոստացել է յայտնել դիմումի մասին և ստացված պատասխանը հաղորդել առաջնորդարանին։

Ռահիմ խանը, որ Ղարադաղի գաւառապետ է, կենտրոնական Ահար քաղաքի պօստը, որ միակ հաղորդակցութեան միջոցն է ամբողջ Ղարադաղում, փակել է տուել և կառավարչին ու պաշտօնեաներին քշել, առարկելով որ իր կառավարութեանը յանձնված շրջանին պօստ պէտք չէ...

Ռուսական զումարտակի Ղարադաղ գնալը յետաձգված է մի քանի օրով, մինչև կովկասեան փոխարքայութիւնից, ինչպէս ասում են, յատուկ պաշտօնեայի ժամանելը։

Արդաբիլը իր շրջակայքով ալեկոծվում է, բայց ալիքների մղկտոցը չէ կարողանում շատ հեռուն արձագանքել, որովհետև շրջակայքը ոչ մի հաղորդակցութեան միջոցներ չունի։

Ուրմիայի գործերը Թիւրքերն են կառավարում։ Սալմաստն էլ առանց գաւառապետի է. համարեա ամբողջ Ատրպատականը, բացի Թաւրիզից, անիշխանութեամբ է կառավարվում։ Նոր գեներալ-նահանգապետ Ալա-ուդ-Դօվլէի մասին լուրեր չը կան։ Եթէ Թաւրիզի ազգաբնակութեան ընտրութեան թողնվէր, վերջինս Մուխբիր Սալթանէի թեկնածութիւնը կառաջարկէր։ Յիշալը համարվում է սահմանադրական կարգերի անկեղծ ջատագով։ Իրօ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

—

Կաթողիկոսի մուտքը Թիֆլիս

Ինչպէս նախորդ յօդուածում ասացինք, արտակարգ գնացքը մտաւ Թիֆլիսի կայարանը կիրակի, յունիսի 14-ին, առաւօտեան ժ. 11½-ին։ Երբ գնացքը կանգ առաւ, սալօն-վագօնը մտան գնդապետ Լազրև, պալատի կամերհէր իշխան Ն. Վ. Արղութինսկի-Դօլգօրուկօվ, Թիֆլիսի քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ալ. Խատիսեան, վարչութեան անդամներ՝ իշխան Ա. Մ. Արղութինսկի-Դօլգօրուկօվ՝ Ն. Կեօկչաևի հետ և կարգադիր յանձնաժողովի նախագահ Ալ. Բիշմիշեան։ Գնդապետ Լազրև յայտնեց, որ եկած է ողջունելու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Մատթէոս Իզմիրլեանի գալուստը Նորին Կայսերական Մեծութեան Կովկասի Փոխարքայի կողմից։ Վեհափառը խնդրեց իր շնորհակալութիւնը յայտնել Նորին Պայծառափայլութեանը։ Ապա կարգադիր յանձնաժողովի նախագահ Ալէքսանդր Բիշմիշեան բարի գալուստ մաղթեց Նորին Վեհափառութեանը Թիֆլիսի հայ հասարակութեան կողմից։

Սալօն-վագօնի աստիճաններից մինչև արքայական դահլիճը տարածութիւնը ծածկված էր կարմիր մահուդով։ Դահլիճում և նրա առաջ, մուտքի երկու կողմերից, շարված էին ազգային, հասարակական հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչներ, պատգամաւորներ, պատուաւոր անձինք հայ հասարակութեան զանազան խաւերից, բազմաթիւ տիկնայք, մամուլի, գրականութեան ներկայացուցիչներ, բժիշկներ, որոնց թւում և բժշկապետ Յ. Գասպարեան և բոլոր նրանք, որոնք ստացել էին մուտքի տոմսակ։

Սալօն-վագօնից Վեհափառը իջաւ և մտաւ դահլիճ այս կարգով. առաջ գնում էին արծաթազօծ գաւազաններ բռնած կարմրազգեստ երկու շաթիրներ. երկու քահանայ տանում էին խաչը և գաւազանը. Կաթողիկոսի ետևից գալիս էին հրաւիրակ եպիսկոպոսները, Մինաս Չերազ և կարգադիր յանձնաժողովի մի քանի անդամները։ Երբ Վեհափառը կանգ առաւ դահլիճում, Թիֆլիսի թեմի առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոսը ողջունեց Ամենայն Հայոց Հայրապետի գալուստը թեմի հայ հոգևորականութեան կողմից։ Ապա մի կարճ ճառ ասաց Թիֆլիսի թեմի կաթողիկոսական պատգամաւոր Սամսոն Ցարութիւնեան։ Դրանից յետոյ Անդրկովկասի հայ-կաթոլիկների համայնքի կողմից իբրև ներկայացուցիչ Առաքել Սարուխանեան հետևեալ ճառն արտասանեց.

«Վեհափառ Տէր,

«Թիֆլիսի հայ-կաթոլիկ հասարակութիւնը պարտականութիւն է դրել իմ ընկերների և իմ վրա շնորհաւորել Ձեր Վեհափառութեան բարի գալուստը Կովկաս։ Նոյնպիսի պարտականութիւն է դրված իմ վրա նաև Անդրկովկասի հայ-կաթոլիկ հոգևոր կառավարութեան կողմից, որի կենտրոնը գտնւում Ախալցխայումն է։ Ես առանձնապէս բաղդաւոր եմ համարում ինձ, որ ինձ վիճակվեց թարգման հանդիսանալ այն ամենախորին մեծարանքի զգացմանց, որով համակված է մեր հայ-կաթոլիկ հոգևոր կառավարութիւնը և հասարակութիւնը Ձեր Վեհափառութեան նկատմամբ։

«Վեհափառ Տէր, ես անձամբ ներկայ և ականատես էի, թէ ինչպէս Կ. Պօլսում, ամբողջ հայ ժողովուրդը, առանց դաւանութեան խտրութեան, հաւասար կերպով հրճւում էր և տօնում Ձեր յաղթական վերադարձը երկարամեայ աքսորից։ Այժմ էլ նոյնպիսի միահամուռ հրճւանքին մասնակցում է նաև մեր հայ-կաթոլիկ համայնքը, տեսնելով ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աթոռի վրա բազմած այնպիսի արժանաւոր անձ, որ վայելում է ամբողջ հայ ազգի ընդհանուր սէրն և յարգանքը և որի մուտքն, այսօր, Թիֆլիս, ողջունում ենք ի բոլոր սրտէ»։

Հայրապետը իր շնորհակալութիւնը յայտնելով, մի համառօտ պատասխանից յետոյ, օրհնեց ամենքին և դուրս եկաւ դահլիճից։

Հանդիսաւոր երթը կայարանից մինչև Ալէքսանդրեան այգին այսպէս կազմվեց։ Վեհափառը բազմած էր 6 ձիերով լծված մի շքակառքի մէջ, որի ետևում կանգնած էին շաթիրները. կառքի առջևից մի քահանայ ձիու վրա նստած տանում էր կաթողիկոսի փոքր գաւազանը, իսկ երկու քահանաներ, նոյնպէս ձիու վրա նստած, տանում էին կաթողիկոսական մեծ խաչը և գաւազանը. կառքի առջևից տանում էին և երկու պարսկական եղակներ (?), զարդարված մետաքսագործ ծածկոցներով։ Կառքին, առջևից և ետևից, ուղեկցում էին Փոխարքայի ուղարկած պատուաւոր պահակախմբի կօզակները կարմիր զգեստով, մօտ 50 հոգի։ Կաթողիկոսի շքակառքին հետևում էին լանդօյի մէջ Գարեգին և Աշոտ սրբազանները և կառքերի մէջ նստած հրաւիրակ վարդապետները (Մեսրոպ և Բարգէն), ինչպէս և Վեհափառի հետ եկած Մեսրոպ և Գրիգորիս վարդապետները, Մինաս Չերազ և պատգամաւորներն ու մասնաւոր անձինք բազմաթիւ կառքերով։ Երթը, որ բաւական դանդաղ էր, կատարվեց Սադովայա և Միքայէլեան փողոցներով. Ճանապարհին խռնված էր ժողովրդի անհագին բազմութիւն. հայ տների պատշգամբներն ու լուսամուտները զարդարված էին գորգերով, ծաղիկներով։ Հասնելով Ալէքսանդրեան այգու առաջ, ուր աւելի մեծ և հոծ էր բազմութիւնը, Վեհափառն իջաւ կառքից. այդտեղից սկսվեց եկեղեցական թափօրը. շքեղ ամպհովանու տակ մտաւ Կաթողիկոսը՝ շուրջառ և գաւազան առած. ամպհովանու չորս ձողերը բռնել էին իշխան Ն. Վ. Արղութինսկի, գեներալ Կորգանով, Մարկոս Դօլուխանեան, Դաւիթ Իզզաբեան (?), Ալ. Քալանթար, իշխան Արսէն Բէհբութեան՝ հերթով։ Ամպհովանու առաջ 4 քահանաներ բռնեցին կաթողիկոսական քօղը, և հոգևորականութեան «Հրաշափառ Աստուած» շարականի երգեցողութեամբ թափօրը նոր հանդէսով դիմեց դէպի Վանքի մայր եկեղեցին։ Այդ րօպէին քաղաքի բոլոր հայ եկեղեցիների զանգակները սկսեցին ղօղանջել։ Թափօրի ճանապարհի վրա կանգնած էին հայ դպրոցների սաները և սանուհիները, որոնք ծաղիկներ էին ձգում ամպհովանին մօտենալիս։ Վանքի մօտ մի տանիքի վրա կանգնած էր մի քանի ռուս տիկինների հետ միասին կոմսուհի Վօրօնցօվա-Դաշկօվան, Փոխարքայի ամուսինը, որին Վեհափառը, երբ նկատեց, խաչով օրհնեց (կոմսուհին ապա, իջնելով, մտաւ եկեղեցի)։ Վանքի դրան մօտ կարգը, որ մինչ այդ հիանալի էր, մի քիչ խանգարվեց, ժողովրդի խառնման և մուտքի նեղութեան պատճառով, բայց նա շուտով վերականգնվեց շնորհիւ ընդհանուր կարգադրիչ բժշկապետ Բ. Նաւասարդեանի և միւս կարգադրիչների աջակցութեան։ Վանքի բակում, ինչպէս ասում են, ասեղ ձգելու տեղ չը կար։ Վերջապէս թափօրը մտաւ եկեղեցի, և, հոգևորականութեան կատարած մի համառօտ մաղթանքից յետոյ, Վեհափառը խօսեց մի ազդու և զգացված քարոզ, որ մեծ տպաւորութիւն թողեց ժողովրդի վրա։

Ժամը 1-ին Վեհափառը նոյն թափօրով եկեղեցուց բարձրացաւ վեհարան, ուր պատրաստված էր հայրապետական աթոռ և ուր կանգնած էին բազմաթիւ անձինք։ Մի փոքր հանգստանալով առանձնասենեակում, Վեհափառը նախ ընդունեց Թիֆլիսի նահանգապետ Լօզինա-Լօզինսկուն, որ ողջունեց բարի գալուստ, ապա՝ Էջմիածնի սինօդի պրոկուրոր Փարսադան Մելիք-Օհանջանեանին։ Դրանից յետոյ Վեհը, պտտելով դահլիճի մէջ հաւաքված հանդիսականներին, մի համառօտ ճառով կրկնեց եկեղեցում քարոզածը։

Թէ կայարանի դահլիճում, թէ եկեղեցում և թէ վեհարանում արտասանած քարոզ-ճառերի ընդհանուր իմաստը կարելի է ամփոփել հետևեալ մտքերի մէջ.— ամեն բանից առաջ օրինապահութիւն, կարգապահութիւն, խոհեմ և զգուշաւոր գործողութիւն, խուսափումն յախուռն և չը մտածված ու հետևանքները չը կշռված գործողութիւններից, պաշտպանութիւն, նոյն իսկ եռանդուն պաշտպանութիւն ազգային-եկեղեցական իրաւունքների, բողոք այդ իրաւունքների դէմ եղած ոտնձգութիւնների առիթով, բայց այդ ամենը օրէնքների թոյլատրած սահմաններում, ամրապնդումն այն հաւատարմական զգացումների, որ հայ ժողովուրդը միշտ արտայայտել է դէպի ռուսական հզօր կայսրութիւնը. խուսափումն աւելորդ ցոյցերից և ոգևորութիւններից։ «Այս ծափերը, կեցցէները կանչելն կերթան,— ասաց Իզմիրլեան,— կանհետանան։ Անոնք անցողական են. ձեր ոգևորութիւնը ձեր Հայրապետի նկատմամբ պէտք է ցոյց տաք գործով՝ աջակցելով անոր»։

Կաթողիկոսը Սիօնի տաճարում

Կէս ժամից յետոյ Մատթէոս II հանդէսով և ուղեկցութեամբ հոգևորականների ու մի քանի աշխարհականների մեկնեց վեհարանից և գնաց Վրաստանի մայր տաճար Սիօնը, իր յարգանքն և երկրպագութիւնը մատուցանելու Վրաստանի Լուսաւորիչ ս. Նունէին և վրաց-օրթօդօքս եկեղեցուն, ինչպէս արել էր Պետերբուրգում և ռուսաց-օրթօդօքս եկեղեցուն։

Կաթողիկոսը, համբուրելով ս. սեղանը, խաղողի ողկոյզներից խաչը, որ փաթաթված է Վրաստանի լուսաւորիչ ս. Նունէի մազերով, և Աստուածամօր պատկերը, կանգնեց ամբիոնի վրա և դիմեց տաճարում ներկայ եղող ժողովրդին մի կարճ ճառով, որ թարգմանում էր ռուսերէն Ա. Խատիսեան։ Այդ պատճառ Կաթողիկոսը յայտնեց, որ այդ հին տաճարի այցելութիւնը նրա վրա խորը տպաւորութիւն գործեց։ Բերելով Պօղոս առաքեալի խօսքերը, Կաթողիկոսն ասաց, որ քրիստոնէական կրօնը պարունակում է իր մէջ ամենալայն քաղաքակրթական գաղափար և որ բոլոր ժողովուրդները, որոնք խաչի դրօշակի հովանու տակ էին, աշխատում էին Քրիստոսի վարդապետութեան սկզբունքների բազմակողմանի տարածման։ Ս. Նունէն, առաջին անգամ խաչը ձեռքին յայտնվելով հայերին հարևան երկրում, սկսեց իր գործունէութիւնը, բացեց ճանապարհ միացնելու այդ երկրի ժողովուրդը Քրիստոսի վարդապետութեան հետ, և այդ ժամանակից շարունակվում է հայ-լուսաւորչական և իվէրեան եկեղեցիների միութիւնը։ Գտնվելով այս հին տաճարում և յիշելով իվէրեան եղբայրական եկեղեցու պատմութիւնը, Կաթողիկոսը աղօթում է այդ եկեղեցու ժողովրդի համար, ցանկանալով նրան այսուհետև եւս բարեկեցութիւն երկար տարիներ։ Տեսնելով Սիօնի տաճարը, Կաթողիկոսը գնաց տուն։

Կաթողիկոսի այցելութիւն Փոխարքային

Ժամը 4-ին Մատթէոս II նոյն հանդէսով դիմեց Կովկասի Փոխարքայի պալատը, ուղեկցութեամբ հրաւիրակ եպիսկոպոսների և վարդապետների (որոնցից մէկը՝ Մեսրոպ վարդապետ թարգմանի պաշտօնով)։ Ընդունելութիւնը կայացաւ պալատի Սպիտակ դահլիճում։ Փոխարքան շրջապատված իր օգնականներով,—ըստ զինւորական մասին՝ գեներալ Շատիլօվի և ըստ քաղաքացիական մասին՝ սենատոր Միցկևիչի, դիւանատան կառավարիչ հօֆմէյստր Պետերսոնի և իր շքախմբի անձանց կողմից դիմեց Կաթողիկոսին հետևեալ խօսքերով.

«Ողջունում եմ Ձեր Սրբութեան բարեյաջող գալստեան համար Թիֆլիս, ուր Ձեզ անհամբեր սպասում էր Ձեր հօտը և ցնծութեամբ ընդունեց Ձեզ։ Միանալով Ձեր հօտի ուրախութեան, ես իմ կողմից կաւելացնեմ—բարի եկաք»։

Այս խօսքերին Մատթէոս II հայերէն պատասխանեց. «Խորապէս շնորհակալ եմ Ձեր Պայծառափայլութեանը՝ ինձ արտայայտված զգացմանց համար։ Ես ուրախ եմ անձամբ ողջունելու Ձեր Պայծառափայլութեանը այն հաւատով, որ Ձեր աջակցութեամբ ինձ հնարաւորութիւն կը տրվի աշխատել յօգուտ եկեղեցու և իմ հօտի»։

Ապա Փոխարքան իր օգնականների, դիւանատան կառավարչին և շքախմբի անդամներին ներկայացրեց Կաթողիկոսին և, մօտ մի քառորդ ժամ առանձին խօսակցելով կաբինետում, առաջնորդեց Կաթողիկոսին կոմսուհու սենեակը, ուր առաջարկվեց ամենքին թէյ։ Ժամը 4 և 40 րօպէին Կաթողիկոսը հրաժեշտ առաւ և վերադարձաւ վեհարան։ Ժամը 5-ին Նորին Կայսերական Մեծութեան Փոխարքան փոխ-այցելութիւն տուեց Կաթողիկոսին, իսկ 10 րօպէից յետոյ եկաւ այցելութեան նաև կոմսուհին՝ նրա ամուսինը։

Կաթողիկոսը Վեհարանում

Կոմսի և կոմսուհու գնալուց յետոյ Կաթողիկոսը փոքր ինչ հանգստացաւ։ Ժամը 6-ին Նորին Վեհափառութեանը ներկայացան քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ալ. Խատիսեանը և քաղաքային վարչութեան անդամները. Խատիսեան ողջունեց Կաթողիկոսին հետևեալ ճառով.

«Ձերդ Վեհափառութիւն,

«Թոյլ տուէք ինձ արտայայտել սրտագին ուրախութեան զգացումս Ձեր Սրբութեան բարեյաջող ժամանման առիթով մեր հին քաղաքը։ Դուք ականատես եղաք այն անկեղծ ոգևորութեան և բուռն սքանչացման, որով ազգաբնակութիւնը ողջունեց Ձեզ։ Դուք լսեցիք այն բացականչութիւնները, որոնք լսվում էին Ձեր՝ քաղաք մուտք գործելու օրը։ Այդ բոլորից երևում է այն մեծ յարգանքը, որ դէպի Ձեր Վեհափառութիւնը տածում է թէ Ձեր հօտը և թէ մեր քաղաքի տարբեր ցեղերին պատկանող ազգաբնակութիւնը, որին ես մեծ պատիւ ունեմ ներկայացնելու իմ անձի մէջ։

«Սակայն ուրախութիւնից և նրա արտայայտութիւններից յետոյ հայ ազգաբնակութիւնը ունի նոյնպէս կարիքներ, վշտեր և ցաւոտ հարցեր, որոնք պահանջում են Ձեր Վեհափառութեան բարձր հոգածութիւնը։ Թոյլ տուէք յայտնել այն համոզումը, որ ձեր հաստատակամ և զօրեղ հոգին, Ձեր փորձված խելքը և ջերմ անձնուիրութիւնը ժողովրդի շահերին կօգնեն Ձեզ բուժելու մայրենի ժողովրդի ցաւոտ կարիքները և երջանկութիւն ու բարօրութիւն կը մտցնեն մեր երկրի հայ ազգաբնակութեան և առհասարակ բոլոր հայերի մէջ, որոնց շահերի հոգածութիւնը դրնում է Ձեր Վեհափառութեան վրա Ձեր բարձր աստիճանը։ Տայ Աստուած, որպէսզի ժողովրդի ոգևորութեան և յոյսերի մէջ քաղէք անսպառ ոյժ Ձեր ծանր պաշտօնավարութեան համար։

«Ցանկանալով ինձ Ձեր Վեհափառութեան սուրբ աղօթքներին, խոնարհաբար խնդրում եմ թոյլ տալ բարեմաղթելու ոյժ, առողջութիւն և թարմութիւն երկար տարիներ։

«Բարի գալուստ Ձեր Վեհափառութեան»։

Երեկոյեան Վանքի գլխաւոր մուտքը, բակը, առաջնորդարանի ամբողջ ֆասադը լուսաւորված էր էլեքտրական լոյսով և այդ լոյսի մէջ շատ գեղեցիկ տպաւորութիւն էին թողնում շողշողուն խաչերը և կաթողիկոսական աստիճանի էմբլեմները։ Ժողովրդի անհագին բազմութիւն էր խռնված բակում։ Ժողովրդի ցանկութեան համաձայն, ժամը 9-ին Կաթողիկոսը դուրս եկաւ պատշգամբը և օրհնեց ժողովրդին, որը, ոգևորված, ցնծութեան աղաղակներով և կեցցէներով ընդունեց Հովւապետին։ Սակայն երբ ժողովուրդը երկրորդ անգամ խնդրեց, Մատթէոս II պատուիրեց յայտնել, թէ ամեն բանի մէջ չափաւորութիւն պէտք է և ծափերն ու կեցցէները աւելորդ տեղ չը պէտք է շռայլել։

Վերջացնելով կիրակի օրվայ՝ կաթողիկոսի գալստեան նկարագրութիւնը, մենք հրամայողական պահանջ ենք զգում ասել, որ Մատթէոս II թողեց մեզ վրա տպաւորութիւն մի հովւապետի և վարչական անձի, որ ունի իր որոշ, անխախտ սկզբունքները, որ նա ղեկավարվելու է իր առաջիկայ գործունէութեան մէջ այդ սկզբունքներով և համոզումներով և որ նա մեծ ինքնուրոյնութիւն ու կամքի անկախութիւն է ցոյց տալու։ Հ. Ա.

—

Երկուշաբթի օր Կաթողիկոսը հանգստանում էր և միայն մի քանի անհատական այցելութիւններ ընդունեց։

Երեքշաբթի, առաւօտեան ժամը 10-ից սկսած, տեղի ունեցան պատգամաւորութիւնների և ազգային զանազան հիմնարկութիւնների ներկայանալը Կաթողիկոսին։ Նկարագրութիւնը կը տանք վաղը։

—

Հանգուցեալ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանի մահվան առիթով կազմված մասնաժողովը դիմած լինելով Թիֆլիսի առաջնորդի միջոցով Նորին Վեհափառութեան Կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց և խնդրած լինելով, որ Նորին Վեհափառութիւնը հանդիսադիր լինի հանգուցեալի մահարձանի բացման, որ նշանակված է հինգշաբթի, Թարգմանչաց տօնի օրը, ամսիս 18-ին, Թիֆլիսի սրբազան առաջնորդը յայտնել է մասնաժողովին հետևեալը. «Նորին Սրբութեան կամքն է, որ ամսիս 18-ին մատուցանվի ս. պատարագ. պատարագիչ կը լինի Ղարաբաղի թեմի առաջնորդ Աշոտ եպիսկոպոսը։ Պատարագից յետոյ կը կատարվի հոգեհանգիստ հանգուցեալ Սեդրակեան արքեպիսկոպոսի համար, և հոգեհանգստեանը ներկայ կը լինի Նորին Սրբութիւնը, անձամբ կը բանայ արձանը»։

—

Երէկ, ցերեկվայ ժամը 3-ին, Նորին Վեհափառութեանը այցելեց պարսից հիւպատոսը պարսկահայ Խոսրով Արզումանեանի ուղեկցութեամբ։ Վեհափառի սիրալիր ընդունելութիւնից յետոյ, հիւպատոսը այցելեց թեմիս առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոսին։

—

Այսօր Գարեգին արքեպիսկոպոս Սաթունեան ցերեկվայ ժամը 11-ին փոխայցելութեան կը գնայ հիւպատոսին Նորին Վեհափառութեան և իր կողմից։

—

Այսօր ցերեկվայ ժամը 2-ին Նորին Վեհափառութեանը կը ներկայանայ Թիւրքաց հիւպատոսը։

—

Նորին Վեհափառութիւնը շաբաթ օրը կը բարեհաճէ գնալ Ներսիսեան դպրոցի նոր շէնքը և ներկայ լինել հիմքը դնելուն, համաձայն դպրոցի հոգաբարձական կազմի խնդիրքի։

—

Նորին Սրբութիւնը մտադիր է այցելել և տեսնել Շուշանիկի գերեզմանը Մետեխի բանտում։

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԵՏԸ

(Տպաւորութիւն)

—

Կաթողիկոսական գահը թափուր մնալուց յետոյ, մեր ուշքն ու միտքը ագահօրէն մեխել ենք նրա նոր Գահակալի վրա։ Ու, տեսած-լսածներիս հիման վրա, համարձակ կարող եմ ասել, որ զուր չեն անցնելու մեր յոյսերը։ Ես արդէն տեսնում եմ ծայրն այն կարմիր օրվայ, որ բացվելու է հայ կեանքում։

Ներկայ Հայրապետը Լուսաւորչի գաւազանը չէ առել իր ձեռքը՝ լոկ առած լինելու համար։ Նա գալիս է կեանքի նոր ուղիներ բանալու՝ իր որոշ ծրագրով։ Իսկ այդ ծրագիրը գործադրել չը կարողանալու դէպքում, երկու ենթադրութիւն չէ կարող լինել...

Ուզեմ-չուզեմ, նախկին հայրապետը գալիս կանգնում է առջևս։ Ու, մի զուգակշիռ երկուսի միջև, դառնում է անհրաժեշտ։

Բանաստեղծական ու ալլեգօրիք մտքերով մեզ օրօրելու փոխարէն, մենք ստանում ենք՝ մերկ ու ամեն գունաւորումից զերծ՝ բայց շեշտված խոստումներ. սրախօսութիւնների տեղ՝ գործին լուրջ վերաբերվելու ապացոյցներ։

Այո, ամեն կողմ՝ վեհութիւն ու լրջութիւն, որոնք Էջմիածնի ներկայ տնատի-

[illegible]

Թիֆլիս, 15 յունիսի

ՏԵՂԱԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐԸ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԺԱՄԱՆՈՒՄԻ ԱՌԻԹՈՎ

[illegible]

«Закавказье» իր № 150-ում ասում է. [illegible]

«Тифл. Листокъ»-ը ասում է. [illegible]

«Нов. Тифлисъ» լրագիրը, «Грузия» [illegible]

[illegible]

«Голосъ Кавказа» [illegible]

[illegible]

Հայոց Կաթողիկոսի ժամանումի տօնահանդէսին երբ նայում ենք, ակամայից մտաբերում ենք մեր կաթողիկոսութեան վերացումը։ Հայութեան համար ազատ եկեղեցու գոյութիւնը ազգային խոշոր նշանակութիւն ունի։ Ուր որ լինի հայը, նա իր եկեղեցու հետ յարաբերութիւնը չէ խզում, որովհետև դրանով չէ կորցնում իր ազգային ներքին կապը։ Եկեղեցական գործերի կառավարութիւնը բոլոր հայերին շաղկապում է իրար հետ և հնարաւորութիւն է տալիս նրանց ընդհանուր դաւերի մասին մտքերի փոխանակութիւն ունենալու իրար հետ։ Ժողովրդական դպրոցները ազգային կերպարանք ունեն, որովհետև հայութիւնը իրաւունք ունի նրանց կառավարութիւնը տնօրինել համաձայն իր կամքի։

Այնուհետև լրագիրը, բացատրելով թէ ինչ իրաւունքներ է վայելում հայ եկեղեցին, թէ ինչպէս է մաքառել այդ իրաւունքների պաշտպանութեան համար գոլիցինեան օրերում հայ ժողովուրդը, յոյս է յայտնում, որ նոր Կաթողիկոսը, որպէս ուժեղ կամքի տէր մարդ, կարգի կը բերէ հայ եկեղեցու խառնիխուռն գործերը, մանաւանդ որ կառավարութիւնը նորից է սկսում կանգնել հակա-հայկական ճանապարհի վրա և սահմանափակել հայ եկեղեցու իրաւունքները, ինչպէս որ սահմանափակվեցին վրաց եկեղեցու իրաւունքները։ Թերթը վերջացնում է իր առաջնորդողը հետևեալ խօսքերով.

Անկեղծօրէն ցանկանում ենք այս դժբաղդութեան վերացումը հայութեան գլխից։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆԻ ՄԵԿՆՈՒՄԸ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

Մօսկվա, 7 յունիսի

Երէկվայ ճաշկերոյթում միայն վերջնականապէս յայտնի դարձաւ, որ Իզմիրլեան այսօր, ցերեկվայ 12 ժ. 30 ր., ճեպընթաց գնացքով մեկնում է Նոր-Նախիջևան, իսկ այնտեղից Բալաջարի, Թիֆլիս և ապա Էջմիածին։

Այսօր աչքի ընկնող որևէ բան չը կատարվեց Իզմիրլեանի մօտ։ Յիշատակութեան արժանի է միայն այն, որ այդ օրը, վաղ առաւօտեան, բանաստեղծ Ալ. Ծատուրեան ներկայանալով Նորին Վեհափառութեանը և Մինաս Չերազին՝ զրուցել է նրանց հետ։ Վերջում, Վեհափառից բաժանվելիս, Ալ. Ծատուրեան իր փառակազմ աշխատութիւնները, պատշաճաւոր մակագրութեամբ, նուիրել է Իզմիրլեանին, որը սիրով ընդունելով որդիական այդ նուէրը՝ օրհնել և կատարեալ աջողութիւն է մաղթել բանաստեղծին ապագայ գործունէութեան ընթացքում։

Անցեալ թղթակցութեանս մէջ մոռացել էի յիշել, որ Իզմիրլեան, իր սվիտայի անդամները, կարգադրիչ յանձնաժողովի անդամները և Վեհափառին մօտիկ մարդիկ քանիցս նկարվել են պալատական նկարիչ Ֆիշերի և այլոց մօտ։

Այսօր, վաղ առաւօտեան, պատարագ մատուցվեց հայոց եկեղեցում, առանց Վեհափառի ներկայութեան։

Ժամը 11-ին տեղի ունեցաւ նախաճաշ, որից յետոյ Վեհափառն իր սվիտայով և շրջապատողներով գիմեց հայոց եկեղեցին, ուր, մի փոքր արարողութիւնից յետոյ, Արսէն սարկ. Սիմէօնեան ընդարձակ ուղերձ կարդաց Իզմիրլեանին։ Այդ ուղերձը Վեհափառի կեանքի և գործունէութեան համառօտ նկարագիրն է պարունակում իր մէջ. ուղերձը գրված է բաւական գեղեցիկ լեզուով և բնորոշ է մանաւանդ Աբդիլ-Համիդի բռնած դիրքը դէպի Իզմիրլեանը 1896 թ. մեծ կոտորածների ժամանակ։ Ուղերձը լաւ տպաւորութիւն թողեց լսողների վրա։

Արսէն սարկաւագի ուղերձից յետոյ Իզմիրլեան դարձաւ ժողովրդին և իր հրաժեշտի խօսքի մէջ կրկին յորդոր կարդաց Մօսկվայի հայերին չը մոռանալ մայրենի լեզուն և կրօնը, եկեղեցին և հայկական սովորութիւնները։ Նա մի աւելորդ անգամ ևս շեշտեց, որ ինքը շատ լուրջ գործեր ունի կատարելու ազգութեան համար, բայց որ ինքը մենակ, առանց ժողովրդի աջակցութեան ու գործակցութեան, անզօր է շօշափելի գործեր կատարելու։

Իզմիրլեանի 4—5 անգամ խօսածից ես եկայ այն եզրակացութեան, որ նա գործելու է օրէնքի սահմաններում միայն, որ նա ժողովրդի հետ ձեռք ձեռքի տուած է գործելու։ Գործել ժողովրդի հետ միասին, —ահա Իզմիրլեանի գործունէութեան դեվիզը։

Իզմիրլեանն իր խօսքի վերջում անկեղծ շնորհակալութիւն յայտնեց հայկական գաղութին՝ իրան արված մեծ պատւի և քաղցր ընդունելութեան համար։ Շնորհակալութիւն յայտնելով նաև կարգադրիչ յանձնաժողովի անդամներին, եկեղեցական խորհրդի նորընտիր անդամներին, եկեղեցու երէցփոխին, հոգևորական դասին և այն բոլորին, որոնք այս կամ այն կերպ մասնակցել են իր ընդունելութեան գործում, ասաց՝ «մնաք բարեաւ»։

— Բարի՛ ճանապարհ, — պատասխանեց ժողովուրդը։

Այնուհետև, ժամը $11^1/_2$-ին Իզմիրլեան, դուրս գալով եկեղեցուց, «կեցցէներով» դիմաւորվեց խուռն ամբոխի կողմից։

Եկեղեցին և բակը զարդարված են տրոպիքական բոյսերով և դրօշակներով։ Եկեղեցու բակն ու Հայոց փողոցը ծայրէ ի ծայր լցված են երկսեռ հայ հասարակութեամբ, բազմաթիւ ոստիկանական պաշտօնեաներով և կառքերով։ Իզմիրլեան «կեցցէների» ուղեկցութեամբ մտաւ իր շքակառքը, որից յետոյ նոյն հանդիսաւորութեամբ, որպիսի հանդիսաւորութեամբ նա եկել էր կայարանից, մեկնեց կայարան, ուր շքակառքին հետևում էին հարիւրաւոր կառքեր։

Չը մոռանամ ասել, որ սվիտայում, բացի առաջին թղթակցութեանս մէջ յիշված անձերից, գտնվում է նաև Արտակ վարդապետը։

Ուղիղ ժամը 12-ին Իզմիրլեան եկաւ կայարան, ուրտեղ, բացի հայերի հոծ բազմութիւնից, կազմ ու պատրաստ սպասում էր ոստիկանական պաշտօնեաների մի լեգիօն։ Վեհափառը «կեցցէներով» առաջնորդվեց սալօն-վագօն, ուրտեղ մեծ բազմութիւն մտաւ վերջին անգամ համբուրելու իր Կաթողիկոսի աջը։ Իզմիրլեան սիրով օրհնում էր ամեն մինին։

Գնացքի մօտ խռնված հասարակութիւնը կենդանի կերպով զրուցում էր Իզմիրլեանի նրանց վրա թողած տպաւորութեան մասին։ Գրեթէ գաղութը in corpore գովասանքով է խօսում Նորընտիր Հայրապետի, Իզմիրլեան Կաթողիկոսի մասին։

Մինչև գնացքի մեկնումը, Թերթից Թղթակիցը, ինչպէս գիտէք իմ երրորդ հեռագրից, սալօն-վագօնում ընդունվել է Մինաս Չերազի կողմից և 15 րօպէ զրուցել զանազան հրատապ խնդիրների մասին։

Վերջապէս խփեց երրորդ զանգը, որից յետոյ գնացքը սկսեց շարժվել։ Հաւաքված ամբոխը անվերջ գոռում էր. «Կեցցէ Վեհափառը», «Կեցցէ Իզմիրլեան»։ Իսկ Իզմիրլեանը սալօն-վագօնի պատուհանի մօտ կանգնած օրհնելով և շնորհակալութիւն յայտնելով մեծ բազմութեան անվերջ «կեցցէների» համար, հեռացաւ և բաժանվեց այն գաղութից, որի վրա նա լաւ տպաւորութիւն էր թողել։

Գնացքի հեռանալուց յետոյ հասարակութիւնը դեռ երկար ժամանակ չէր հեռանում կայարանի հանգրուանից։

Պրօֆ. Խալաթեան և Խրմաջեան Իզմիրլեանին ուղեկցում են մինչև Վորօնէժ, ուր Նորին Վեհափառութեանը սպասում է Նոր-Նախիջևանի պատգամաւորութիւնը, իսկ Գասպարեան, Միրզայեան և Աւետիսեան՝ մինչև Կօզլով քաղաքը։

Իզմիրլեանի տեղիս հայերի վրա թողած տպաւորութիւնը մեծ է և զօրեղ..

Միւս կողմից Իզմիրլեան հեռացաւ Մօսկվայից տպաւորութիւններ՛, գեղեցիկ յուշեր՛ տակ...

Ոսկու-Զօն

ՎԵՀԱՓԱՌԸ ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ

Գանձակ, 14 յունիսի

Վեհափառ Հայրապետին դիմաւորող պատգամաւորական խորհրդի հրաւէրանօք՝ դեռ ուրբաթ, յունիսի 12-ին, ամառային ակումբի պարտիզում կայացել էր մի բազմամարդ ժողով. ժողովը որոշել էր յունիսի 13-ի գիշերը ժամը 2-ից հաւաքվել կայարան, այնտեղի կարգաւորման հոգսը քաշելու և գորգերով ծածկելու թէ պլատֆորմը և թէ ընդունարան-հիւրասենեակը։

Այլև, պատգամաւորների ցանկից ընտրելով երկու կարգադրիչներ՝ Ա. Տէր-Սահակեանին և Ե. Մելիքեանին, յանձնարարել էր նրանց ամենայն խստութեամբ հետևելու կայարանի կարգապահութեան վրա։

Ահա այս ու այսպիսի ուրիշ շատ նախապատրաստութիւններից յետոյ, շաբաթ երեկոյեան, գիշերվայ ժամը 12-ից անց, Գանձակի կայարանը սկսել էր կենդանանալ։ Հասարակութեան մէջ աչքի էր ընկնում թեմական կօնսիստորիայի նախագահ Եփրեմ վարդապետի ներկայութիւնը, որ, մի անգամ քահանայի հետ, Թիֆլիսից Վեհափառին ընդառաջ էր եկել Գանձակի կայարանը։

Ժամը 3-ի մօտերքը՝ կայարանում ասեղ գցելու տեղ չը կար. գնացքի գալուց կէս ժամ առաջ, քահանայական դասը, պատգամաւորների խումբը, հոգաբարձութեան կազմը, հայկական հիմնարկութիւնների վարչութիւնները, կանանց և օրիորդների ներկայացուցիչներն, ամէնքն իրանց տեղերում կանգնած սպասում էին Վեհի գալստեանը։

Կէս ժամ ևս, և առաւօտեան ժամը 4-ի մօտ Վեհի գնացքը շատ հանգիստ մօտեցաւ կայարանին։ Խուռն բազմութիւնը րօպէապէս բռնկվեց, հազարաւոր ձայների աղաղակի տակ կայարանի կամարները թնդացին։

Վեհափառը դուրս եկաւ վագօնից իր շքախմբով և Հ. Առաքելեանի հետ թափօրի ուղեկցութեամբ մտաւ հիւրասենեակը։ Հոգևորականութեան ներկայանալուց յետոյ՝ հերթով ներկայացան հասարակութեան միւս պատգամաւորները։ Հայ հասարակութեան կողմից Վեհի գալուստը ողջունեց խորհրդի նախագահ բժիշկ Մելիք-Բէգլարեան. նա իր զգացված ճառի մէջ Վեհին երկար կեանք մաղթելով՝ աջողութիւն էր ցանկանում հայրապետական գործունէութեան ընթացքում։ Վեհափառը բժշկի ճառին պատասխանեց խելացի և կտրուկ կերպով և ապա օրհնեց հայ հասարակութեանը այդքան քաղցր յոյսեր տածելուն համար։

Ապա ներկայացան քաղաքիս եկեղեցիների և դպրոցների հոգաբարձուները գլուխ ունենալով ս. Յովհ. մայր եկ. ծխ. դպրոցների տեսուչ Յ. Աղաբաբին։ Սա կարդաց մի ճառ, որ ոգևորեց ամենքին և կեցցէների տարափի տակ Վեհափառի կողմից մեծ ուշադրութեան արժանացաւ։ Այստեղ անհրաժեշտ ենք համարում առաջ բերել Յ. Աղաբաբի ճառը, որ հետևեալն է.

«Վեհափառ Տէր.

«Ողջո՜յն Ձեզ...

«Ողջո՜յն Հայաստանեայց Առաքելական ս. Եկեղեցուն և ողջո՜յն Էջմիածնի Հայրապետական Գահոյքին...

«Իմ տեսչութեանը յանձնված դպրոցի հոգաբարձութեան, ուսուցչական խմբի և հարիւրաւոր մանուկների կողմից՝ ինձ վրա քաղցր պարտականութիւն է դրված՝ իր Հոգևոր Հօր բարի գալուստը ողջունելու։

Եւ այսօր՝ կեանքիս գեղեցիկ օրերից մէկն է, երբ ես բաղդ ունեմ ազգիս Հայրապետի առաջ դպրոցի նման մի սուրբ հիմնարկութեան կողմից՝ ուրախագին սրտով գոչելու՝ «Բարո՜վ եկաք, բարի լինի Ձեր գալուստը Հա՛յր...»։

«Հայկական տխուր իրականութեան մէջ՝ ի շարս անթիւ ցաւերի՝ մեր դպրոցներն ևս անմխիթար ներկայ ունեն. Հա՛յր, դրանց ապագայի բարելաւման յոյսերը՝ Ձեզ ենք ճանաչում... Եւ մենք՝ մի խումբ հոգաբարձուներս և ուսուցիչներս՝ որդիական հարազատ սպասումներով ի սրտէ աջակցելու մեր պատրաստակամութիւնն ենք յայտնում Ձեզ։

«Ուրեմն, Հա՛յր... տարէք Ձեզ հետ մեր քաղցր ցանկութիւնները՝ ապագայի ոսկեայ յոյսերով տոգորված՝ և վստահ եղէք, որ հայ ազգը Ձեր հայրական աչալուրջ հսկողութեան տակ՝ աշխատելու է ի մխիթարութիւն Ձեզ, ի պարծանս հայ եկեղեցու և ի բարեկեցութիւն իր թշուառութեան... Կեցցէ Իզմիրլեանը, կեցցէ Վեհափառը...»

Վեհափառը լսելով այս ճառը՝ խօսեց 10 րօպէի չափ։ Նրա ձայնը լսվում էր հաստատ ու վճռական տոնով։ Նրա պատասխանից երևաց, որ մեծ ուշադրութիւն է դարձնելու դպրոցների կարգ ու կանոնի վրա՝ «իբրև առաջին հոգս», և աշխատելու է այդ կրթութեան գործը առաջ տանել «օրինականութեանց սահմաններուն մէջ»։ Վեհափառը խօսքը վերջացրեց օրհնութեամբ և բարեմաղթութիւններով։

Այնուհետև ներկայացան և միւս պատգամաւորները, ընկերութիւնների վարչութիւնները՝ տիկնայք, օրիորդներ և ապա կողմնակի անձինք՝ երկու դասակարգից ևս։ Եւ որովհետև Վեհի սալօն-վագօնը Բալաջարից այս կողմ փչացել էր ու հեռագրված էր, որ Թիֆլիսից նոր վագօն ուղարկվի, ահա այդ պատճառով Վեհը մօտ մէկ ժամ մնաց մեզ մօտ, և գանձակեցիք բաղդ ունեցան բաւականութեամբ տեսնելու նրան։

Մի ժամից յետոյ, ժամը 5-ին, Վեհը մեկնեց նոյն անթիւ կեցցէների բացագանչութիւնների տակ։ Նրան մեզանից ուղեկցեցին թէ հոգաբարձական կազմերը, թէ կարգադրիչ անդամները և թէ տիկնանցից, օրիորդներից և ուսանողներից շատերը մինչև Աղստաֆա կայարանը։

Համկալ

Յ. Գ. — Երիտասարդութիւնը առանձին բաւականութեամբ ուզեց տեսնել Մինաս Չերազին. արթնացրին նրան և սկսեցին լսել նրա ճարտարախօսութիւնը։

Նոյնը

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

V *)

Էջմիածին, 1 նոյեմբերի 1908 թ.

Հայրապետական ընտրութեան համար ս. Էջմիածնում կայացած եկեղեցական-ազգային ժողովը իր նիստերում, ի նկատի առնելով ի Տէր հանգուցեալ Մկրտիչ Հայրապետի վերջին կօնդակները և քննութեան առնելով Թիֆլիսի, Երևանի, Ղարաբաղի, Բեսարաբիայի, Աստրախանի, Ատրպատականի, Պարսկաստանի և Հնդկաստանի թեմերի խորհրդակցութիւնների և պատգամ. ժողովների արձանագրութիւնները և ուշադրութեան առնելով ժողովների ընթացքում ներկայ եղող հոգևորական թէ աշխարհական պատգամաւորների բանաւոր յայտարարութիւնները,—եկաւ այն եզրակացութեան, որ հայ ժողովուրդն իր ազգային նուիրապետութիւնը կենսունակ, բարեկարգ և ազգային կեանքի պահանջներին համապատասխան պայմանների մէջ դնելու համար հրամայական պահանջ է համարում իր եկեղեցու ժողովրդավարական հոգու և լայն ընտրական սկզբունքների համեմատ կարգաւորելու եկեղեցական վարչութիւնը այնպէս, որ ժողովրդի մասնակցութիւնը իր կրթական հաստատութիւնների, իր տնտեսական մատակարարութեան, իր ամուսնական-դատաստանական խնդիրների լուծման, իր կանոնական սահմանումների, ընտրական գործառնութիւնների և ընտրական շրջանների որոշման և այլ եկեղեցական, կրթական, վարչական գործերի մէջ լինի իրական և իրաւական, որ այս գործերը առաջ վարվին ժողովրդի միջից ընտրված հոգևորական և աշխարհական անձերից բաղկացած խորհուրդների միջոցով, հիմնված լայն ժողովրդապետական և ընտրական սկզբունքների վրա։ Այս ամենը հաստատելով իր նիստում, պատգամաւորական ժողովը որոշեց իբրև ժողովրդի ժամանակակից կեանքի հրամայողական պահանջներից բղխող իղձեր ու կարիքներ ներկայացնել մեր եկեղեցու հայրապետական գահը բարձրա-

*) Տես «Մշակ» № 127.

դոց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին [illegible]

ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՔՈՂԸ

Ուսումնական տարին վերջանում է, սրա հետ սկսվում է և հայ ուսուցիչների քոչը։ [illegible]

այն է, որ ուսուցիչները շարունակ կալէյդոսկոպի գոյների նման փոփոխվում են։

Փնտռենք, տեսնենք, թէ ինչումն է այդ անտի արմատը, որով վարակված են մեր դպրոցները։

Մի հիմնարկութիւն մի հասարակութեան հայելին է. դա ծառի պտուղն է։

Վատ, տգէտ, անկազմակերպ և անկուլտուր հասարակութիւնը կունենայ և անպէտք, թափթփուկ հիմնարկութիւն։

Բայց երբ հիմնարկութիւնների գլուխը կանգնած կը լինեն ժողովրդի առաջաւոր, կրթված և կուլտուրապէս բարձր կանգնած անդամները, ղեկավար կը հանդիսանան թէ հիմնարկութեան, ապա և ժողովրդին, այդ դէպքերում որոշ չափով բարձր կանգնած կը լինեն և հիմնարկութիւնները։

Խօսք չը կայ, որ մեր հիմնարկութիւնների գլուխը, շատ անգամ, կանգնած են ժողովրդի առաջաւոր անդամները, բայց խիստ կասկածելի է, որ դրանք լինեն առաջաւոր անդամներ. դրանք, ըստ մեծի մասին, ըստ երևոյթին ինտելիգենտ և. կուլտուրական անհատներ. բայց մեծ մասամբ դիրք ունեցող և ապահով, հարուստ դասակարգի ներկայացուցիչներ։

Միւս կողմից պէտք է նկատենք, որ չարիքը աւելի մեծ է, երբ չը կան իսկական ինտելիգենտ, կուլտուրական պահանջներով տոգորված ույժեր։

Այդպիսի տեղեր շատ կան. թողնում ենք գիւղերը, գիւղաքաղաքները, կան քաղաքներ բառիս բուն նշանակութեամբ զուրկ ինտելիգենտ ույժերից։

Եւ ահա երևակայեցէք այդպիսի էլեմենտները՝ անպատրաստ, տգէտ և ստուար մեծամասնութեամբ, չը զինված նոյն իսկ ազնիւ սրտով և ձգտումներով, այլ սեփական շահերով, կապրիզներով և մանր ինքնասիրութեամբ. ինչ պիտի լինի այն հիմնարկութիւնների դրութիւնը, որոնց գլուխը կանգնած են այդպիսի անհատները։

Աւելացրէք դրա վրա և այն լայն իրաւունքները, որոնցով զինված են այժմեան դպրոցի ղեկավարները, հոգաբարձուները «արձակելու և կապելու» իրաւունքներով, և հասկանալի կը լինի, թէ ինչ կարող են նրանք անել իրանց կոկորդից չանցնող վարժապետներին։

Այդ դէպքում առաջնորդվել խղճի և արդարութեան ձայնով խղճառ գոյութիւն չունի։

Փաստեր անչափ են, երբ ամբողջ աշակերտութիւնից սիրված (դա ամենամեծ պայմանն է. ուսուցիչը պիտի սիրված և յարգված լինի իր աշակերտներից), հասարակութիւնից յարգված և ջերմ սիրով, բարեխղճութեամբ դպրոցին նուիրված ուսուցիչը վռնտվում է, այն էլ շատ անգամ զրկվելով նոյնիսկ իր վաստակած ռոճկից։

Դա բարբարոսութիւն է՝ քիչ է՝ դա պօգրոմ է դպրոցական գործի վերաբերմամբ։

Սրա վրա աւելացրէք վերջին տարիները և, այսպէս ասած, աւագ-ուսուցիչների հաւանումը, որոնք միանալով հոգաբարձութեան հետ, ինչպէս ուզում են՝ վարվում են իրանց կամքին անախորժ ուսուցչի հետ։

Զը նայելով որ ուսուցիչը շատ անգամ շատ լաւ ուսումնասիրել է և կեանքին յարմարվելու գաղտնիքը, նա գիտէ, թէ ծր հոգաբարձուի ականջները երկար են և ոռ աւագ ուսուցչի ատամները այնքան սուր են, որ ոչ մի ընկոյզ չէ դիմանում նրա ատամների տակ, այնուամենայնիւ նա գիտէ և հոգաբարձուի ականջների յարմար օդեր գտնել և աւագ-ուսուցչի ատամները փշրող մուրճ, բայց հեռաւոր բարեկամութիւն ունենալով նրա հոգու և մտքի հետ՝ վռնտվում է, ասպարէզը թողնելով ըստ մեծի մասին իրանից շատ ցած կանգնած մէկին։

Քիչ չէ նպաստում իրանց՝ ուսուցիչների խախուտ դրութեան և իրանց դէպի խիստ անհաշտ վերաբերմունքը։ Որտեղ կան մի քանի ուսուցիչներ, այնտեղ անպայման կայ և բաժանումն։

Կը տեսնէք ամբողջ տարին ուսուցչական խումբը զբաղված մանր, շատ մանր հաշիւներով, բամբասանքով, ինտրիգներով, իրար հասցէին ուղղված վիրաւորանքներով։

Եթէ ի մօտոյ ծանօթանաք իրերի դրութեանը, կը տեսնէք՝ դրանց բաժանող, իրար անհաշտ թշնամիներ դարձնող խնդիրները այնքան հեռու են դպրոցից, ուսումնական գործից, որ կը զարմանաք, թէ այդ մարդիկ ինչով են զբաղված։

Դրա պատճառը մեր խոր համոզմունքով ուսուցչական շրջանում կուլտուրական էլեմենտների պակասութիւնն է։

Կուլտուրական կեանքի պահանջը շատ անգամ մարդկանց հեռու է պահում կեանքի բծախնդրութիւններից։

Միւս կողմից զարմանալի հասկացողութիւն առաջադիմութեան և աչքի երևալու մէջ։

Մէկը ուզում է առաջ գնալ. նա անպայման աշխատում է իր շրջապատողներին վայր գցել, ստորացնել և իր մազերից վեր քաշելով աշխատել երևալ, դեր խաղալ, բոլորովին չը մտածելով որ այդպիսի առաջադիմութիւնը, այդպիսի գործունէութիւնը աւազի վրա է շինված, յենված, բայց ըստ երևոյթին շատերը հետևում են «хоть на часъ, до камеръ» ասացուածքին։ Այն ինչ դեր խաղալ, աչքի երևալ կարելի է միմիայն աշխատանքով։

Ուզում ես ույժ դառնալ, յարգանք վայելել՝ թւաբանութիւն ես դասախօսում, թէ գեոգրաֆիա, գծագրութիւն՝—դասախօսիր այնպէս, ուսուցիր այնպէս, հետաքրքրվիր, ծաղկեցրու առարկադ այնպէս, որ առաջինը լինես, և դու աչքի կընկնես, և քեզ կը յարգեն։

Բայց այդ չը կայ. կայ ամեն ինչ, բայց ոչ ուսուցչութիւն։

Այդ բոլոր չարիքները կը վերանային համոզված եմ, հաւատում եմ, և ուսուցիչները կընկնէին խաղաղ առաջադիմութեան ուղին, եթէ նրանց դրութիւնը ապահովված լինէր։ Շատ անգամ մարդ ջղրու է անում և շատերը ջղրու էլ անում են, համոզված լինելով որ միւս ուսումնական տարին բաղդի քամին տանելու է բոլորովին մի այլ տեղ։

Գլխաւոր չարիքը, գլխաւոր պատճառը այսպիսի աննորմալ դրութեան ստեղծվում է միայն և միայն նրանով, որ ուսուցչի շուրջը ստեղծվում են այնպիսի պայմաններ, որ նա իր պաշտօնում ամուր մնալու համար շատ անգամ ստիպված է դառել ընկերոջը։

Վերացրէք այդ բոլոր աննորմալ և հիւանդոտ պայմանները, և դուք կունենաք և լաւ ուսուցիչ և ապա լաւ դպրոց։

Գոյութիւն ունեցող պայմաններում չը կայ և չէք ունենայ երբեք ոչ ուսուցիչ և ոչ էլ դպրոց, չէք էլ վերացնի ուսուցչական քոչը։

Յակովբ Գենջեան

ՅՕԳՈՒՏ ԱԴԱՆԱՑԻՆԵՐԻ

Ստացանք.—1) Կուշկայից (Անդրկասպեան երկիր) Նիկօլայ Բարաթեանից— 41 ր. 25 կ., որ պարոնը հանգանակել է Կուշկայի հայ գաղութի մէջ. 2) Քերքիից (Անդրկասպեան երկիր) Յովակիմ Յովսէփեանից—10 ր. այս նամակով՝ «Խնդրեմ յատկացնել Ադանայի ջարդվածներին՝ նոր, վերածնված և սահմանադրական Թիւրքիայի անմեղ զոհերին»։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Յունիսի լոյս 17-ի գիշերը Թիֆլիսից մեկնեց Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրօնցով-Դաշկովը։ Ինչպէս յայտնի է, կոմսը Քութայիսի, Փոթիի, Նովօրօսիյսկի վրայով կը հասնէ Պետերբուրգ։ Կոմսը բացակայ կը լինի մօտ երկու ամիս։

— Երէկ առաւօտից վեհարանում տեղի ունեցաւ պատգամաւորութիւնների ներկայանալը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին՝ կարգադիր յանձնաժողովի գործադիր բիւրօյի կազմած ցուցակով։ Ժողովրդի համար Վեհին ներկայանալու և աջն առնելու բիւրօն որոշել է կէս ժամ ճաշից առաջ, կէս ժամ երեկոյեան ամենայն օր։

— Կովկասի Փոխարքայի բացակայութեան ժամանակ նրա պարտականութիւնները ժամանակաւորապէս կատարելու է նրա օգնական գեներալ Շատիլովը։

— Մօտ օրերս գիտական նպատակներով Կովկաս են գալու բուսաբանութեան պրոֆէսոր Արնօլդը և բժիշկ Աշէնբրինները Միւնխէնից։

— Յունիսի 13-ին Թիֆլիսի ժողովարանի ճաշը, որ եղաւ նոր շինութիւն կառուցանելու առիթով, պատւեց իր ներկայութեամբ Փոխարքան։

— Յունիսի 15-ին, ցերեկով, Նորին Վեհափառութեանը ներկայացաւ Թիֆլիսի վրայ գաւառական ազնուականութեան պարագլուխ իշխան Պաւլ Իօսիֆօվիչ Թումանօվը։

— Յունիսի 20-ի մօտերը մտադրութիւն կայ Թիֆլիսի քաղաքագլուխ իշխ. Ն. Վ. Ջերքէզօվին տանել արտասահման բժշկութեան համար։

— Ուրբաթ օրը նշանակված է հայ դրամատիկական ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը, որ կը կայանայ որքան անդամ էլ որ ներկայ գտնվեն։

— Խուդադեան որբանոցի սաներն այս տարի էլ ամարանոց կը տարվեն Ղարաքիլիսա։

— Էջմիածնի սինօդի պրոկուրորի պաշտօնակատար Փարսադան Մելիք-Օհանջանեանը հաստատվել է յիշեալ պաշտօնում։

— Կովկասի Փոխարքան հաստատել է քաղաքային դումայի վճիռը՝ 3 միլիօն ռուբլու քաղաքային փոխառութիւն կնքելու համար։

— Թիֆլիսի նահանգապետը առաջարկել է քաղաքային վարչութեանը՝ դադարեցնել քաղաքային դումայի որոշումը կառապաններից 3 հազար ռուբլու տուգանքն առնելու մասին։

— Պեատիգօրսկից ուղարկված մի հեռագրից, յանուն երգ.-հաւ. Սեններիմ Արծրունու տեղեկանում ենք, որ բժշկապետ Վահան Արծրունին յունիսի 15-ին արձակվել է բանտարկութիւնից։ Յարգելի բժշկապետը արդէն սկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը նոյն տեղում։

— Էլեքտրաքարշի ընկերութեան լիազօր ինժեներ Լէբօնը Բրիւսէլից հեռագիր է ստացել, որի մէջ ասված է, թէ քաղաքային դումայի որոշումը՝ Աւճալեան, Նախալովկայի և Մուխրանեան գծերի կառուցման յետաձգելու արտօնութիւնների մասին, ընդունելի են, եթէ վագոնները բաց չը թողնելու համար որոշված 5 ռուբլի տուգանքը իջեցվի 2 ռուբլու՝ մի ժամվայ համար, իսկ վագոնների քանակը կորոշվի 1912 թւից քաղաքի հետ համաձայնութիւն կապելով։

— Թիֆլիսի կադէտների կորպուսը մեկնեց Մանգլիս։

— Մօտ օրերս քաղաքում անյայտացել է Թէլաւից եկած Իվ. Ա. Մակաէվը, 37—38 տարեկան։ Միջոցներ են ձեռք առնված նրան գտնելու։

— Թիֆլիսում մերթ ընդ մերթ շուրջկալները շարունակվում են, որոնց ժամանակ ձերբակալվում են անանցաթուղթ և անգործ մարդիկ։

— Հանգուցեալ վրացի գրող Էգնատէ Նինօշվիլու գերեզմանի վրա արձան կանգնեցնելու ֆօնդի օգտին մանկական «Ջէջիլի» հանդէսի խմբագրութեան մէջ ստացվել են մինչև այսօր 1290 ռուբլի 68 կոպէկ։

— Մեզ խնդրում են հաղորդելու, թէ երկուշաբթի երեկոյեան, ժամը 7-ին, «Սեվերնի նօմերներ» կոչվող հիւրանոցից մինչև Պուշկինեան այգին տանող Դվարցօվի փողոցի վրա կորել է երեք հատ շքանշան. 1) Աննայի III աստիճ, 2) Ստանիսլաւ IV աստիճ. և 3) մեդալ Ալէքսանդր III կայսեր յիշատակի։ Գտնողը թող ներկայացնի Թամամշեանի քարվանսարան, Սեդրակ Բեժ. Ազարաբեանի խանութը, որի համար կը ստանայ գոհացուցիչ վարձատրութիւն։

— Բագւում, յունիսի 13-ին, Գանձակից արված կարգադրութեան համաձայն, խուզարկութիւն է կատարվել բժ. Աթաբէգեանի բնակարանում, որը վերջում կալանաւորվել է։ Այդ կալանաւորութիւնը կապ ունի Դաշնակցութիւն կուսակցութեան հետ։ («К.»)

— Բագւում դադարեցված բանւորական «Առաւօտ» լրագրի խմբագիր Ս. Ա. Յարութիւնեանը բանտարկված է 3 ամիս ժամանակով կալանաւորութեան տան մէջ։

(«Б.»)

— Ինչպէս հաղորդել էինք, յունիսի 7-ից Մեծ-Ղարաքիլիսայում բացված է կաթնատնտեսական և տնայնագործական դասընթացներ։ Այժմ տեղեկանում ենք, որ առաջարկ է յարուցված կոոպերատիւութեան ճիւղ ևս մտցնել։ Հաւանօրէն կոոպերատիւութեան արհեստը կը սկսվի առաջիկայ յուլիսի 1-ից և կը տևի ամիս ու կէս։

— Այս տարի Օլգինսկի մանկաբարձական ինստիտուտը աւարտեցին 48 աշակերտուհիներ։ Բացի դրանից էքստերնի քննութիւն բռնել են երեք հոգի՝ երկուսը առաջին կարգի, իսկ մէկը՝ երկրորդ կարգի արտօնութեամբ։

— Առաջիկայ յունիսի 16-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, աշխատանքի բօրսայի բնակարանում, Վերայի զաւիվայրի մօտիկ, տեղի է ունենալու համքարների աւագների և նրանց ձայնաւորների մասնաւոր խորհրդակցութիւնը՝ յունիսի 20-ին արհեստաւորների աւագի ընտրութիւն կատարելու համար։

— Աշխատանքի բօրսայում մայիսի 15-ից մինչև յունիսի 12-ը ցուցակագրվել են մօտ 1000 գործազուրկներ, որոնցից 557 տղամարդիկ և մնացեալը կանայք։ Ըստ ազգութեան կազմում են հետևեալ թիւը. ռուսներ՝ 399, վրացիներ՝ 267, հայեր՝ 142, լեհեր՝ 79, գերմանացիներ՝ 19, օսեր՝ 47 և այլն։

— Յունիսի 11-ին, երեկոյեան ժամը $10^1/_2$-ին Բագւում Նաւթարդիւնաբերող Րիլսկու երիտասարդ եղբայրը մի ինչ որ օրիորդի տուն էր ուղեկցում։ Այդ միջոցին յարձակվում են նրա վրա երեք անծանօթներ, մի կողմ հրում օրիորդին և Րիլսկուն, գնելով կառքում, փախցնում։ Հետապնդումների շնորհիւ Րիլսկին ազատված է և յանցաւորները կալանաւորված։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Յունիսի 13-ին, Մարիինսկայա փողոցում ապրող Թիֆլիսի գաւառի գիւղացի Ղազարեանի կինը Սիրանոյշ Ղազարեանը թունաւորել է իրան կարբոլեան թթւուտ ընդունելով։ Թունաւորվածին մայրը խիկոյն փոխադրել է Միքայէլեան հիւանդանոց, ուր և վախճանվել է։ Ինքնասպանութեան պատճառը պարզված չէ։

— Յունիսի 13-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին, Փօթիյսկայա փողոցում № 9 տան մէջ ապրող Սղնախի գաւառի գիւղացի Վասիլյ Ստեփանսկին հարբած դրութեամբ իօդ է ընդունել. նրան իսկոյն ուղարկել են հիւանդանոց։ Անձնասպանութեան պատճառը նիւթական ծանր դրութիւնն է։

— Յունիսի 13-ին շուրջկալի ժամանակ 10-րդ քաղաքամասում կալանաւորված են 15 հոգի առանց անցագրերի։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺԻՇԿ
Ա. Մ. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ
Ներքին հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւն ամեն օր { 11—12 ժ. առաւ. 5—6 ժ. երեկ.
Վելիամինօվսկայա փող., № 10.
(օ. մ.) 100—97

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Մասնագէտ վեներական (սիֆիլիս), միզասեռական և մորթու ցաւերի։ Ընդունում է հիւանդ. Կովկասեան հանք. Ջրերում—ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿՈՒՄ և ԿԻՍԼՕՎՕԴՍԿՈՒՄ։
Հասցէն՝ Կիսլօվօդսկ, հիւրանոց «Ռօսսիա»։
(օ. մ.) 100—92

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՄԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Պուշկին, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ձ. ՆԱԽԱՄԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—11—ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ն. Վ. ԱԼԲՐԵԽՏ—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
Օ. Վ. ԳԵՑԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 ժ. ներքին հ. և երեխայոց հիւ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—$1^1/_2$—2 ժ. մանկաբարձութեան։
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Օ. Վ. ԳԵՑԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6— հ. ժ., մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Վճարը 50 կ.։ Զքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նախամարդեան

ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Հիւանդների բաժանմունքով
Թիֆլիս, Էլիզաւետինսկայա փ., 79, հեռ. 1026.
Հիւանդների ընդունելութիւն ամեն օր.
Միք. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը միզասեռական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդ. (երկուշ., չորեքշ., ուրբ.)։
Ի. Ն. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը ջղային և ներքին հիւանդութիւններ։
Մ. Պ. ԿԻՄՕՆՏ—առ. ժ. 11—12-ը վիրաբուժական հիւանդութիւններ։
Ս. Ա. ԼԻՒՐԻ—առ. ժ. 11—12-ը քթի բգի և ականջի հիւանդութիւններ։
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ—առ. ժ. 10—11-ը ներքին և երեխաների հիւանդութիւններ։
Մ. Ե. ՄՋԱՐԵՈՒԼՕՎ—ցեր. ժ. 1—2-ը կաշուի և սիֆիլիսի հիւանդութիւններ (երեքշ., հինգշ., շաբաթ)։
Լ. Մ. ՄՕՆԻՆ—ցեր. 1—2-ը կանանց հիւանդ. և մանկաբարձ.։
Բժշկութիւն էլեքտրականութեամբ, մասսաժով և հիպնօզով։ Միկրօսկօպիական, բակտերիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ։ Ծաղկի պատուաստումն։ Ծծմայրի քննութիւն։ Վճարը խորհրդի համար 50 կոպէկ։ Օպերացիաները և համախորհուրդները ըստ համաձայնութեան։ Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է թէ ընդհանուր և թէ առանձին սենեակներից։
(կ. ե. ռ.) 236. 100—33

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԾԱԽՎՈՒՄ Է
200
ԴԵՍԵԱՏԻՆ ԳԵՏԻՆ
Վարելահող և անտառ
Կալուածքը ունի գետակ, գեղեցիկ կլիմա։
Գտնվում է Բօրչալուի գաւառում, «Գուբուղջուկ» կալուածքին մօտիկ։
Պայմանների մասին դիմել՝ Մեժեվայա փողոց, № 30, վերևի յարկ։
560. 1—1

ԱՅԳԻ—ՃԱՇԱՐԱՆ
ԻՒԺԱՆԷ ԸՆԿ.
Դվօրցօվայա փող., Վրաց Ազնւական. ամառային թատրոնին կից։ Տէլէֆօն № 233.
Այգում ամեն օր նուագում է լարանուագների երաժշտախումբը՝ պ. Պ. Պալիեվի ղեկավարութեամբ, ցերեկ. ժամը 2—4-ը և երեկ. 9—2-ը գիշ.։
ՃԱՇ.—2 տեսակ կերակուր՝ 60 կ., 3 տես.՝ 80 կ., 4 տես.՝ 1 ր.։ Ամեն տեսակ ուտելեղէնների և խմիչքեղէնների համար առանձին պրէյս-կուրանտ։
Գները չափաւոր են
Այգի-ճաշարանի մուտքը ձրի է։
(ա. օ.) 546. 50—7

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ!!!
Ծոցի ժամացոյց մշտական օրացոյցով
Այդ ժամացոյցը ցոյց է տալիս օրը, ամսաթիւը և ամիսը։ Գիշերվայ իւրաքանչիւր 12 ժամին սլաքները աւտոմատիկ կերպով թռիչք են անում և ցոյց են տալիս եկող օրը և ամսաթիւը։ Բացի դրանից, այդ ժամացոյցը իսկական «ԱՆԿԵՐ» է, 15 քար. ընթացքով, սև պողպատից, լարվում է 40 ժամը մի անգամ, մետաղ. ցիֆերբլատով և ուղիղ ընթացքով։ Գինը միայն 4 ր. 50 կ., 2 հատը 8 ր. 50 կ.։ Ուղարկվում է վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի, 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ։ Առաքումը 1 հատից մինչև 4 հատը 40 կ. (Սիբիր 75 կ.)։ ՄԵՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆ Է! Էժան ժամացոյցների ետևից մի ընկնէք, այլ բերել տուէք մեզանից այդ ժամացոյցը և դուք մեզանից միշտ շնորհակալ կը մնաք։ Մոդային փոքրիկ շղթաներ իսկական նոր ոսկուց, գեղեցկաշէն բրէլօկով՝ 75 կ. և 1 ր. 50 կ., երկու հատը 2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.։ Խնդրում ենք վերաբերվել մեզ կատարեալ վստահութեամբ, իսկ մենք համարձակվում ենք հաւատացնել ձեզ, որ ամեն ջանք գործ կը դնենք պարգայում ևս արդարացնել մեզ այնքան յաճախ արտայայտված վստահութիւնը և շնորհակալութիւնը։
Հասցէն՝ Штрумфельдъ, Варшава, Св. Креста 48. Отд. 23.
(17. յուլ. 1, 15) (В. 37781) 530. 3—1

ԿՕՆԿՈՒՐՍԱՅԻՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
Լրացրած նոր կատալոգ (№ 26), ինժեն. Պ. Կ. ՇՄՈՒԼԵՎԻՉԻ
Լոյս է տեսել յունիսի 15-ին և ուղարկվում է բոլոր ցանկացողներին ՁՐԻ։ Բաժանորդագրութեան համար ստացուածքներին Ուղարկվում է՝ Въ Контору книгоиздательства: С.-Петербургъ, Ивановская ул., д. № 6. (Телефонъ 236—85).
(17,18,20,21,23) (П. 94571) 557. 5—1